

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljá: Za celo leto predplača 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemam veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija Poljanska cesta št. 32.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljá tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je na Poljanski cesti h. št. 32.

Izhaja vsak dan, izvemži nedelje in praznike, ob 1/26. uri popoldne.

Štev. 33.

V Ljubljani, v soboto 9. februvarija 1884.

Letnik XII.

Državni zbor.

Z Dunaja, 8. februvarija.

Delovanje odsekov.

Razni odseki državnega zbora prav marljivo delujejo, zlasti pa budgetni odsek, čegar razprave so se letos jako zavlekle. Vendar pa sodijo, da bo do konca tega meseca svojo nalogo dovršil, in da bode državni zbor sredi meseca marca lahko pričel pretresati letni proračun.

Velike važnosti je odsek za pretresanje izjemnih ukazov. Sinoči je zboroval do desetih zvečer, pa svojega dela ni dovršil, ter se snide zopet jutri. Razprave njegove so tajne, zato še poslanci od odsekovih udov ne zvedó nadrobnosti, s kterimi vlada v odseku dokazuje potrebo izjemnih določb, in ktere dunajskim prebivalcem ravno ne presedajo. Ljudstvo želi varstva za-se in za svoje premoženje, zato mu je prav, da je začela vlada ostreje na pete stopati ljudem, ki so skušali kaliti javni red in mir. Tem čudnejše se toraj prebivalstvu dunajskemu zdi, da liberalna stranka državnega zbora njerga zaradi izjemnih določb, in da nekako potuho daje malovrednim in sumljivim ljudem.

Kazensko-postavni odsek je dovršil postavo gledé odškodovanja nedolžno obsojenih ljudi, ter za poročevalca izbral dr. Jaquesa. Vladni načrt premenil je v tem oziru, da bode postava deloma zadobila veljavo tudi za one, ki so bili dozdej obsojeni po krivem ali nedolžnem. Znano je, da je bilo to lani v Celji nekoga zadelo, kteremu bode gotovo vsak privoščil, da bi se mu po novi postavi pripoznala primerna odškodnina za nedolžno prestano kazen in za zamudo, ki jo je imel pri svojem gospodarstvu.

Obrtnijski odsek pričel je pretresanje stavbenskega reda, ki ga bode v kakih dveh ali treh sejah dovršil, potem pa bode nadaljeval posvetovanje o pomočnikih, o delu odmerjenem času, o nedelj-skem počitku itd.

V državnem zboru prišla bo te dni v obravnavo postava o novih pristojbinah, ki je za kmečko

prebivalstvo v mnogih ozirih jako polajšljiva. Vendar pa poslanci ž njo niso nič kaj zadovoljni, in se ne vé, bode li obveljala ali ne. V tej postavi določuje se tudi borzni davek, ki se nekterim ne zdi dovolj velik, kakor ga priporoča odsek, in se jim dozdeva primernejše sprejeti ga po vladinem nasvetu.

Današnje zborovanje

pričelo se je z obljubo slovenskega poslanca Božidara Raiča, ki je s krepkim glasom po slovenski zaklical: Obljubim! Med peticijami, ki so zboru došle, bila je tudi prošnja goriškega deželnega odseka za predilsko železnico, ki se po nasvetu grofa Coroninija pridene stenografičnemu zapisniku. Med danes razdeljenimi predlogi sta nasveta imunitetnega odseka, ki priporoča, da naj zbornica dovoli sodnijsko preiskavo zoper rabinarja dr. Blocha, ki ga znani dr. Rohling v Pragi zaradi nekterih njegovih spisov v „Morgenpost“ toži zavoljo razžaljenja časti, pa sodnijsko preiskavo zoper izdajatelja „Deutsche Zeitung“, poslanca Reschauerja, kterega tudi zaradi razžaljenja časti toži vrednik lista „Neue Tiroler Stimmen“.

Poslanec Schwab za tem je vtemeljeval svoj predlog o nekterih določbah za prevaževanje blaga po železnicah, ki se je v pretres izročil železničnemu odseku. Podpiral je predlog tudi dr. Roser.

Prošnja dr. Holuba za denarno podporo, da bi zamogel v drugič odpotovati v Afriko, se izroči vladi z naročilom, naj dr. Holubu dovoli zdatno podporo, in dotični znesek, ako bi bilo potreba, zahteva pri državnem proračunu. Minister Konrad razodel je pri tej priliki zbornici, da je dr. Holubu že odkazal 3000 gld., in da mu je pripravljen dovoliti še večje pomoči, ako bode treba.

Volitev českega poslanca Neubauerja se potrdi, nasvet justičnega odseka gledé nekterih prememb odvetniškega in sodnijskega reda, pa se dene z dnevnega reda.

Ob eni popoldne prišla je na vrsto zadnja točka dnevnega reda, namreč poročila o raznih peticijah, in potem je bila seja sklenjena.

Govor dr. Gregra

v državnem zboru 26. jan. proti postavnemu imenovanju nemškega jezika za državni jezik.

(Dalje.)

Govornik na dalje povdarja, da se mu je z vso odločnostjo proti drugemu delu Wurmbrandovega predloga obrniti. Omeni razvoja avstrijskih držav. Ako grof Wurmbrand želi, da se državni jezik v Avstriji na podlagi tega razvoja določi, pač ne bo nikjer večjih prijateljev svojemu predlogu dobil, kakor ravno na desnici. Govornik pokaže na Belgijo, kjer sta valonski in flamski jezik popolnoma enakopravna. Čehov ni treba z narodnimi iverimi primerjati, kakor so ravno Slovaki in Nemci v Cipsi, ki niso nikdar narodne samostalnosti imeli; ako se pa pri nas hoče jezikovna postava narediti, naj se naredi na podlagi pogodbe kakor je ona med Ogersko in Hrvaško in potem bomó vsi zadovoljni.

Govornik označuje jezikovne razmere na Hrvaškem, kjer se poslanci v parlamentu svojega jezika lahko poslužujejo, kjer postave v hrvaškem prvotnem tekstu izhajajo itd. Tako je z ravnopravnostjo pod Ogersko krono. Ako bi Čehi tako občutljivi hoteli biti, kakor so Hrvatje, kjer se je zaradi dvojezičnih grbov upor vnel, bi se pač lahko mnogokrat sprijeli. (Veselost.)

Če bi bilo res, kar trdite, da se nemški jezik zatira z nemško narodnostjo vred, bi pač ne bila le samo ona stranka visoke zbornice, ki bi se temu upirala, temveč bila bi to dolžnost vsakega liberalnega moža tudi na tej strani (desni), ktera si je „enakopravnost za vse narode“ na svojo zastavo napisala, kajti najlepši in največi prilastek prostosti je prilastek enakih pravie za vsa ljudstva in narode. (Živahna pohvala na desni.) Za to, kar pa levica tukaj trdi, naj bi prišla z dokazi, toda nima jih! Kako se le sme na podlagi same trditve kdo takoj tako hudo obdolžiti? Manjšina nima nobenih dokazov, zato ker jih ravno ni! In zaradi tega vsako obdolženje z nevoljo zavračam, ktero se tiče mojih rojakov v Čeah! Ali se morda Nemcem kri-

LISTEK.

Indija Komandija.

Spisal dr. A. M.

(Dalje.)

VII. pismo.

V Koludrovici 20. vinotoka . . . 8.

Veseli se zmenoj, brate v Skalovji! Fortes fortuna! Tempora mutantur! Da, posebno hitro pa v Komandiji. Nič, prav nič nisem imel, ko sem prišel sem in zdaj, zdaj sem gospodar po celi Komandiji. Kjer hočem, jem in pijem, kjer se mi zljubi, spim, odprta so mi vsa vrata, vse, vse je moje. O Lučislav, to ti mora biti res čeznatura, božje bitje; včeraj je govoril na korenjaškem polji, po njegovih besedah navdušeni, odpovedalili so se Komandei vsemu, kar imajo, in sklenili, da vso Komandijo in vse, kar je v nji, ima biti odslej lastnina narodova; vsi posedajo vse in nobeden ničesar, vsakdo je gospodar vsega, če prav nobeden nima

nič svojega. A da boš razumel ta vzvišeni od večne pameti nam razodeti nauk, napisal sem ti celi govor Lučislavov. Beri pazljivo in premišljuj.

Bratovski mi svobodnjaci koludrovski!

Važna in resna je stvar, zaradi ktere sem vas danes povabil. Svobodnjaci, danes se bo pokazalo, ali ste vredni tega imena. Za vaše njive vas bom danes prijel in gozdove in za vaše zlato in srebrno vest. Povejte mi že naprej: Ali vas bo bolelo? (Nič bolelo, Lučislav, tudi če nas zakolješ! Živio!)

Da, da, prevažna reč je to. Glejte, v tuji deželi, kamor me je božja moč s Komandije zanesla, trdé učeni možje, da človek ne sme nobene reči lastne imeti, tudi samega sebe ne. Kar zdaj nahajamo pri ljudeh, da imajo svojo hišo, in mož svojo ženo in žena svojega moža, in svoje krave in koze, in njive in kaj vem še kaj, vsega tega, enkrat ni bilo. Bratovske nam živali so dozdej ohranile med seboj ono lepo navado iz starodavnih časov, da imajo vse skupno. Poglejte: kdaj ste slišali mačko reči: ta miš je moja, ali pa pajka: ta in ta muha je moja? Ali pa kdaj ste videli, da si je kaka žival osvojila kako reč? Iz koludrovskega kala, ali

ne pije kdor hoče, vol, krava, koza, osel, kokoš in žaba? Ali ste slišali, da bi se bile morebiti koludrovske krave spuntale in prepovedale koludrovskim ovcam piti, rekoč: Ve nimate piti, voda je naša? O, da bi vendar tudi mi imeli vsaj toliko pameti, kakor bratovska nam živina! Da, da, preljubi moji, v starodavnih časih ljudje niso še nič vedeli, kaj je to, moje in tvoje, kdor je prej prišel, ta je prej mlé; moje je, kar vzamem in smem, tvoje pa, kar smeš in vzameš. To je tista stara pametna pravica, ktero nahajamo še zdaj v oslovskih možganih, a žal, da ne tudi v koludrovskih. Vsi bogatini, preljubi moji, so samosilniki in morileci prave svobode. Kako lepo je bilo za tistih časov, ko je človek po celi zemlji prosto se sprehajal in svobodno sam seboj se pogovarjal: Glej, vse to, kar vidiš in kar si videl in kar boš videl, je tvoje, vse, vse. In ko je prišel po polji do zrelih hrušk, prosto si je vtrgal in svobodno snedel, ne boječ se, da preži za njim poljski čuvaj.

Glejte, tedaj človeške hiše in kleti še ključev niso imele; vsakdo, ko je bil lačen, stopil je v bližnjo hišo, prosto vrezal si kruha in svobodno se nasilil; je bil žejen, zaletel se je v bližnjo klet in

vica godi, ako drugi narodi pravico dobé? (Živahna pohvala na desni.)

Manjšina se tudi ob česko univerzo spodtika. Prizivam se na pravno čut Nemcev, ktere vprašam: Ako je bogato omišljena nemška univerza v Pragi ostala na svojem mestu, ali je morda kaka krivica, ako se je poleg nje postavila siromašna česka velika šola? Ali morda nemški narod krivico trpi, ako se Čehom pravica deli? (Dobro! na desni.) Wurmbandov predlog ni tisto olje, ki bi potolažilo razburjene valove narodnega prepira, on je tisto olje, ki se vlije v plapolajoč plamen, da do neba vskipi. (Dobro! na desni.) Posledice tega predloga bile bi, da bi se nenemci silno razljutili zoper Nemce, kateri jim svoj jezik siloma vrivajo. Je ravno v državnem življenji marsikaj tako vravnano, da se prostovoljno brez mrmranja prenaša, če tudi je krivično, čemur se pa ljudje takoj vprejo, kakor hitro bi se pa vravnava s pomočjo postave skušala na pravih tleh vkoreniniti. Veriga, ktero nosimo prostovoljno, nas ne žuli, ako mi jo pa kdo siloma obesi, mi je neznosen jarem. (Prav dobro! na desni.)

Pravite, da je jezikovni odlok med Nemci najvišje vznemirjenje provzročil. Kakošno moralo bi vznemirjenje še le pri nenemških narodih postati, ako bi se Wurmbandov predlog za postavu sprejel! Ali se vam zdi modro na enem koncu hišo gasiti, na drugem in to obširnejem koncu jo pa zažgati? (Prav res! na desni.) Reklo se je, da se bodo dežele česke krone zopet združile v jedno samostalno celoto. Ako bo kdaj v knjigi osode tako zapisano, da se bodo te dežele v samostalno gručo zjediniile, bi pač tega mogočnega prevrata kaka malenkost, kakor je ravno Wurmbandov predlog, prav nič ne opovirala (dobro! na desni), kar bi pa ta predlog dosegel, bi bilo oživljeno hrepenenje českega naroda po samostalnem združenju dežel česke krone. (Dobro! na desni.)

Poslanec Tomaszuk nam je nasvetoval nemščine se učiti, drugače, pravi, bomo zaostali v kulturnem razvoju. Ni ga kmalo, ki bi višje cenil duševne proizvode velikega nemškega naroda, kakor ravno jaz, in znano mi je, da so si Nemci s svojim duševnim delom postavili tak tempelj slave, ki bo druge narode visoko nadkriljeval, koliko so pa k temu nemškemu tempelju slave bukovinski Nemci pripomogli (živahna veselost na desni), nisem še v nobeni zgodovini čital, in koliko so moji nemški rojaki pri nas k temu tempelju slave pripomogli, je pa nam Čehom prav dobro znano. Naj se le nikari tako ne ponašajo, kakor bi bili oni Göttheja, Schillerja in Humboldta rodili. Tisto večno sklicevanje na veliki nemški narod zdi se mi ravno tako, kakor če se revni sorodniki ponašajo s svojim bogatim stricem. (Viharna, vztrajna veselost na desni.) Sumičiti sem začel, da se za Wurmbandovem predlogom vse drugi vzroki skrivajo in da so napovedani le navidezni. (Odobranje na desni. Tako je!)

Pa tudi za vzdržanje nemškega jezika tukaj ne gré, temveč za njegovo razširjenje in za to, da bi se nemški jezik nad vse druge jezike v državi povzdignil, da bi se vse nenemške narodnosti pritisnile na kolikor mogoče nizko stopinjo razvoja, da se določi gospodujoči in hlapčujoči narod in konečno

pa, — da bi se ponemčil vsi nenemški narodi. (Živahna pohvala na desni.) Deteta le niste hoteli po pravem imenu poklicati in ste ga zarad tega v plenice povili, ki se jim „Staatssprache“ (državni jezik) pravi, toda „državni jezik“ se piše, „germanizacija“ se pa izgovarja. (Prav dobro! na desni.)

V dokaz temu nam je nakanjena razločitev Galicije in Dalmacije. Ako bi se to zgodilo, vam družega ne preostaja, nego Čehi in Slovenci, in to vam je bil ravno namen, da bi narod za narodom germanizovali, a te tem bolj korenito. (Živahna pohvala na desni.) Nemški jezik nam hočete zopet vriniti in to po sili in v tiste čase bi nas radi zavlekli, v katerih so se česki otroci v nemške šole potiskali, v katerih so česki kmetje morali podpisavati nemške zapisnike, katerih niso razumeli, v katerih so morali prisegati v nemškem jeziku, kteremu niso bili kos. (Čujte, nemir med nemškimi konservativci. Tako je! na desni.) Ali rečem vam, opečen otrok se leščerbe boji. Principii obsta! (Drži se načel!) (Živahna pohvala na desni.)

Sklicujete se na germanizacijo Josipa II. Dr. Rieger dokazal je včeraj skazo tistih poskusov prav jasno. Slobodno misleči veliki monarh sklenil je na podrtijah svojega delovanja. Bog obvaruj, da bi mu to očitajoč omenjal. Nimate ga kmalo, ki bi bil bolj navdušen za ljudoljubne in prostomišljene njegove nazore, kakor ravno jaz. Če bi pa cesar Josip II. danes še živel, spoznal bi svojo germanizacijo kot največjo napako v svojem življenji (živahna pohvala na desni) in vendar se postopanje cesarja Josipa opravičiti dá, kajti tedaj narodna zavest ni bila toliko razvita, kakor dandanes in cesar Josip mislil si je, da pravilno ravna, ako nekaj zatara, kar po njegovih nazorih ni imelo življenja v sebi. Če bi bila pa narodna zavest za njegovih ča-ov le na polovico toliko razvita kakor je danes, plemenit ljudoljub bi se bil s studom obrnil od svojega postopanja (viharno odobranje), ktero bi se mu bilo zdelo najhujše zlodejstvo nad pravicami, ki se ne dajo kupiti. (Živahna pohvala na desni in velik nemir.)

Ako gospóda ime velikega cesarja za to porabi, da ga proslavlja kot germanizatorja, je to zloraba spomina na velikega cesarja! (Viharna pohvala na desni, velika razburjenost v celi hiši.) In to, kar se cesarju Josipu ni posrečilo, hočete vi dognati? Sovražstvo in razdvoj zatrosili bote med narode. Boj med narodnostmi vstanovili bote za zmirom, državne sile bote oslabei in njene stebre omajali. (Živahna pohvala na desni.) Da bi pa polnoletnim narodom odvzeli njihovo narodnost, da bi jim zatrli njihov jezik in običaje, tega ne bote nikdar dosegli! (Viharna posvala in plosk na desni.)

(Konec prih.)

Humanizem in njega apostoli.

(Konec.)

Kmalo bi tudi pozabili omeniti neke moderne naprave po naših šolah, namreč nauka v telovaji, ki ima namen, skrbeti za zdravje telesa, po izreku: v zdravem telesu prebiva zdrava duša. — Vaje nekdanjih Grkov so prišle zopet v navado, duh in telo

se imata primerno vaditi, telesne moči se imajo izuriti vsestransko, kar koristi osobito vojaku. — Pravilo to je resnično, nikdo ne more temu ugovarjati, vsak mora odobravati take vaje, ako se godé v pravi meri, v pravem času, v primernih okoliščinah, a te vaje se morajo glavnemu namenu podvreči in omejiti. Da otroci znajo dobro skakati, posebno pa, kedar so siti, to stariši sami dobro vedó, stariši bi pred vsem radi videli, da bi se otroci kaj prida naučili, telesno sposobnost za stan v človeški družbi potreben, si bode prihodni delavec tako ali tako moral pridobiti, za to ga ne more šola sposobiti.

Telovaja vtrjuje zdravje, — ako se v pravi meri izvršuje, ako so primerne vaje poleti v prosti naravi, a pozimi v zračni zmerno topli izbi. Kakor pa se sedaj v našem mestu telovadi, nam je živ dokaz, kako bi se ne imelo telovaditi, da mladina ne trpi škode na zdravji. — Reklo bi se lahko, ako nimajo šole pripravnega prostora za telovajo, naj se pa to opusti in naj se otroci vadijo v telovaji le v primernem času na prostem, vendar to ne sme biti, šolski red predpisuje telovadbo, in to se mora zvršiti brez razločka časa, ne gledé na kraj in okoliščine. Učni črteži, to je prva stvar! Ne dolžimo ne tega ali unega, tudi ne kažemo ne na desno ne na levo, vemo, vse živi in se giblje pod nekako železno silo, in ti se morajo posamezni uklanjati, a vendar nismo taki fatalisti, da bi rekli: „tako je sojeno, ne more in ne sme drugače biti“. To je vendar resnično, da sedanja telovaja po nekterih šolah, kjer ni za to pripravnih sob, zasluži ravno toliko tega imena, kakor temen gozd zasluži ime lucus (menda a non lucendo). Sicer se pa v to vprašanje, je li telovaja ljudskim šolam brezpogojno potrebna, nikdo ne spušča, le toliko se reče, da se redko kedaj zgodi, da bi bili šolski otroci oboleli zato, ker so hodili k sveti maši, za procesijami, a obče je znano, da so se otroci ali malo ali tudi zelo poškodovali pri telovaji. Vsakdo ve, da ni treba otrokom mnogo ukazovati, da naj skačejo, to že sami radi storé, marveč treba jih je pri tem brzdati. Ako se otroci v zakurjeni izbi telovadijo in potem razgrejejo ter pridejo na mrzli zrak, kaj je nasledek temu? Kdo ali kaj je temu vzrok, da otroci zbolé? Taka telovaja otrokom ni k zdravju, marveč nasprotno in kako se oboji kažejo v navadnem življenji.

Našteta so nektera znamenja, po katerih se ločijo nauki humanizma od razodenja Božjega. K sklepu pogledjmo še nagib krščanskemu usmiljenju in zgolj naravnemu usmiljenju, kakor ga priporočajo in na videz kažejo načela humanizma.

Iz ljubezni do revnega človeštva je Sin Božji na križu umrl, po njegovem povelji so oznanovali njegovi poslanci evangelij, veselo naznanilo po vsem svetu, a prva zapoved krščanske vere je: Ljubi Gospoda svojega, in druga tej enaka, ljubi svojega bližnjega. Pri kristjanu tedaj izvira ljubezen do bližnjega iz poglavitnega vira — iz ljubezen do Boga, krščanska ljubezen skrbi pred vsem za neumrjočo dušo, potem pa tudi za telo svojega bližnjega, ker oboje je tesno zvezano. Humanizem (človečnost) pa, kar že njegovo ime pové, skrbi pred vsem za čutnega vidnega človeka, ne toliko iz krščanskega, marveč iz nekega naravnega usmiljenja, pred vsem povdarja telesno blagočutje in dobrohotnost, od krščan-

svobodno se napil oživljajočega vinca. (Živelo oživljajoče vince! Oj, da živelo!) In ko je imel raztrgano suktno, tedaj šel je kar v Koludrovico ali v Tevče in v prvi štacuni, ktero je našel, oblekel se v novo, in nikomur ni prišlo v misel, tirjati ga za plačilo.

In kaj mislite, celó delo, ktero se nam zdi sedaj tako težavno, celó delo, pravim, takrat je bilo najljubše opravilo. Človek in žival nista mogla še en dan živeti brez dela; ko je bil čas oranja, je vol kar sam iz hleva šel na njivo pred drevo, človeka pa je gnalo neko skrivno nagnjenje k delu, prijel je za drevo in pevaje in sanjaje izoral njivo, da sam ni vedel, kako in kdaj.

Potem se je vlegel v senco in sladko zaspal, poleg njega ležal je pa vol lizaje mu znoj z bratovskega čela. Tako je bilo v tistih časih, vse to so učenjaki spoznali. Ali glejte, vstal je v tistem času močen mož, ki je bil večji kakor vsak drug in je imel pleče široko, kakor so vrata koludrovske zbornice, moral je biti eden tiste vrste, kakor je bil ranjki Zone Guljev, starši Koludrovčanje ga še pomnite. (Ranjki Zone! Živio!) In ker je bil velik, je tudi dosti jedel; in ko je enkrat na črešnjo splezal

in je še nekdo prišel, da bi črešnje zobal, zaklical mu je Zone bojé se, da bi sam ne imel zadosti: „Črešnja je moja!“ O osodepolna beseda! Tako si je ta hudobnež prvi začel osvojati raznih reči, in ker je bil močan, se mu nikdo ni mogel ustavljati, ampak celó posnemati so ga začeli, in tako je bilo v malo letih vsa Komandija moja in tvoja. Čem močnejši je bil in bolj zvit, tem več si je osvojil, manjši pa in šibkejši ostali so s praznimi rokami, berači. Da, da, vsi bogatini, vsi posestniki so tatje, zlobni posilniki. In ker so grdi posilniki, zaslužé, da bi se jim vse siloma vzelo.

In po pravici sodijo tudi pravi svobodnjaci tam doli v deželi, kjer sem bival več let. Kleti, kjer bogatini hranijo v sodih svoj denar, s petroljem polijó, potem pa zažgó in ako treba, še bogatine v ogenj vržejo; tako mislijo, se najprej vpelje stara enakopravnost; in najboljšje, pravijo, bo, ako se enkrat po vsej zemlji bogatini in posestniki zadušé. Kaj takega jaz sicer ne želim, da bi se tukaj zgodilo, saj smo bratje. Ne, ne, obrnem se danes na vašo svobodnjaško vest: Ali hočete, o bogatini koludrovske, še na dalje obdržati, kar so vaši pradedje siloma in krivično ugrabili? Svobodnjaci, položite danes še

to žrtev na oltar božjega bratinstva, potem bote še le prav svobodni, ker težila vas ne bo več ne polna mošnja, ne nobena skrb. Potem še le se bo prosto dihalo v prosti Komandiji. Vprašam: „Ali hočete?“ (Enoglasno: Hočemo! Živio!) Zatorej pa predlagam danes, naj visoki zbor koludrovskih svobodnjakov, sklene to postavo:

V dveh dneh se vsak Koludrovčan in Komandec odpové vsemu, kar ima svojega, v prid narodu komandskemu. Komandija in vse, kar je v nji, bo odslej lastnina narodova in narod bo delil vsakteremu toliko, kolikor potrebuje, da se od dne do dne preživí. Vse tedaj ima biti narodno. (Vse narodno! Živio!)

Veselo se zbor razide in enoglasno se prepeva:

Zdaj pa, bratje, narodno
Pijmo, jejmo, spímo,
Národno živimo,
Plešimo, norimo!

Približajo se Koludrovci. Vroče je bilo. Žejalo jih je; kar jo vdarijo proti bivšega župana hiši. Župan je že od nekdanj slul, da ima dobro vino. Zatorej gredó naravnost v klet in se spravijo na največi sod. Pozno v noč se piva in prepeva: Živelo,

stva si izposodi le lupino, a ne jedra, njemu je vodnica neka megljena in mehkužna ljubezen, ki sicer vsacemu dobro privoščiči, včasih tudi stori, če sam zaradi tega ne pride v kako sitnost. Napis humanizem — ljubezen do bližnjega — je na videz podooben krščanskemu prizadevanju, vendar to je le vnanjost, pod katero se skriva zaničevanje krščanstva in vsega vzvišenega, kar ima krščanstvo v sebi. Kam da pripeljejo nauki humanizma (človeštvo), videlo se je v nekdanjem paganstvu, posebno pa ob časih rimskih cesarjev, preden je krščanstvo svet prekvasililo, nauki humanistov so pripravljali pot verskemu odpadu po Lutru, ti pogubni nauki so gladili pota francoski vstaji pretečenega stoletja. Pa kaj hočemo ozirati se v minule čase, pogledimo v sedanjost, pogledimo v ravno nastopno leto 1884.

Res, spolnujejo se prav do pičice besede Kristusove: „Ta rod ne bo prešel, preden se bo vse to zgodilo.“ „Ako iščes spominka, glej okoli sebe“, je baje zapisano v sloveči cerkvi sv. Pavla v Londonu na rakvi umetnika stavitelja. Ravno to bi lahko zaklicali sedanjemu času; ako hočete znamenj, ako hočete dokazov za to, da nauki humanizma in liberalizma, ki pa sedaj skupaj korakata, ne bodo sveta zboljšali in ljudi osrečili, imate jih na izbero, imate jih po glavnih mestih, imate jih tukaj pred nosom. Krščanstvo mora biti v sreci posameznega, mora pa biti merodajavno v javnem življenju, sicer ni sreče ne blagostanja tudi v časnih zadevah ne, ni je varnosti v življenju, grško-rimska omika se je ohranila in se razširila po svetu, ker je našla zavetja v krščanstvu. Čim bolj svet zapušča pot resnice, ki mu je razodeta v krščanstvu, tem bolj propada. Popotnik postoj, in pogled okoli sebe!

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. februarija.

Notranje dežele.

Da so *fakcijski liberalci* za jedno blažajo (osramotenje) bogateji in za jedno nado bolj revni postali, se imajo zahvaliti pametno in trezno mislečim Nemcem iz planinskih dežel. Nasvet, naj zapustijo državni zbor, kjer imajo že toliko lepih in neumnih predlogov pokopanih, izšel je iz nemško-pemskih pokrajini, kjer Plenerjevi in dr. Herbstovi volilec prebivajo, kateri se bojé, da bi se njihovi otroci ne naučili toliko pristudenega in zaničevanega českega jezika. Od ondot dohajalo je toraj dan na dan po več pisanj, naj zapustijo državni zbor, kjer njihovim predlogom in nasvetom list za listom pada in res so sklenili culice povezati in oditi, kar bi se bilo tudi gotovo zgodilo, ako bi na zjedineni levici tudi ne sedeli nemški poslanci, ki so nekoliko bolj zmerne duha, kakor pa fakcijski kolovodje. Ti so rekli „ne!“ Časi so resni, tukaj ostanemo! Pri glasovanju je bilo tudi tako določeno, kajti večina 75 glasov proti izstopu in le 25 za izstop, je jasna sama na sebi, in ne potrebuje pojasnenja. Fakcijski možje morajo ostati; hočeš ali nočeš — moraš!

Levovsko cesarsko namestništvo je dobilo ukaz preiskavati, ali bi bila v Stanislavu potrebna ustanovitev grško-katoliškega semenišča ali ne.

V *Štezi* so nekatere cerkvene občine jele svoje matrice v poljskem jeziku pisati. Deželna vlada šlezjska jim je zaukazala matrice v nemškem

narodno vino! Ko spraznijo sod, ga nesó na kolu-drovski trg in ga postavijo v spomin na velevažni dan; rekli so mu narodni sod. Drugo jutro pa brat Drenulja gre pogledat v narodno klet. „Vse prav“, godrnja, „vendar pa vina več ni“. Le narodna vest ga je nekaj pomirila.

Da bi vedel, brate, kako mi utriplje sree! To bo življenje v Komandiji! Nič drugega ne bomo delali, kakor pohajali, svobodno jeli in pili in poljubljali se. Ne vé, čemu bi se človek še slepil s tistimi nebesei onkraj, ktera so nam nekdanj obetali; pridite pogledat, v Komandiji so nebese, družih ne potrebujemo in nočemo. Vsa hvala pa božjemu Lučislavu, ž njim so prišla nebese v Komandijo in gotovo spočela mu je pamet že novih vzorov, ktere nam bode vresničil. Zatorej spet že težko pričakujemo, kar nam prinese bodočnost.

Pridi, pridil skoro, o večna pamet, in ustavi se na veke v Komandiji, Komandcem čeljusti razsvitli, noge skrajšaj, nosove vrvnajte in podaljšaj!

I tebi, o brate, naj te besede v srce sežejo in je vzbude.

Zdravstvuj, v Skalovji brate!

(Dalje prih.)

jeziku nadaljevati, zoper kar so se pa dotični gospodje pritožili na ministra notranjih zadev.

Vnanje države.

Srbske volitve izvršile so se vse po želji Krističevi. Vlada ima večino v bodoči skupščini, ktera pa ne bo v Nišu, kjer so se črne koze prikazale, temveč v Belemgradu zborovala. Da je vlada tako sijajno zmagala, zahvaliti se ima edino le temu, ker se je poslednja zajčarska ustaja tako „dobro“ obnesla. Vsled sedaj dognanih volitev se je politično obnebnje zjasnilo in kmalo zasije Srbiji solnce notranjega miru in zadovoljnosti, vsaj „Videlo“ vladino glasilo se tako nadja. Srbska zemlja je rešena radikalnega življa, ki jo je hotel pogubiti. Radikalcem ni bilo ne za blagor naroda in ne za državni prospeh, toliko več pa za svoj žep. Gospodovati so hotli na vsak način v deželi in to sedaj vsi jako odkritosrečno priznavajo. Trgovec z duhanom Tavšanovič hotel je postati minister, kakor se je v ječi sam izrazil; pop Marinko je pa rekel: „Mislil sem si prislužiti zlat križec na zlati verižici okoli vrata, dobil sem pa železne okove.“ V Srbiji še v hudih ječah še železje nosi. Učiteljem so radikalci obljubovali načelniške in še višje službe, nevednim popom pa škofijske sedeže. Kdor hoče v Srbiji pop pravoslavne, iztočne cerkve postati, mu zadostujejo štirji razredi na gimnaziji, v katerih se mladenči toliko priučijo, kakor pri nas v prvi in drugi šoli. Z grščino in algebro prično se le v peti šoli. Potem napravi še svoje štiri leta semenišča in pop je gotov. Vsled toliko pomanjkljive izobrazbenosti pa tudi popi nimajo čisto nobenega spoštovanja in tudi v zaslužku niso ravno izbirčni, h čemur jih brezmerna lakomnost in pa slaba plača spodbada. Popolnoma enako je z učitelji. Zato se pač ni čuditi, če so se ti ljudje tako radi radikalcem zapeljati dali in zdaj svojo zmeto po kazematah v zaduhlih ječah obžalujejo. Videli bomo, kako dolgo bo vlada v skupščini večino obdržala.

Iz Srbije javi se o limanicah, ktere so radikalci rabili, da so narod, pope in učitelje zapeljali k upor, Kmetom so pravili, da bodo odpravili vso gosposko, davek in drugo tako reč, kar je z gosposko v tesni zvezi. Popom in učiteljem obetali so pa prav mastne državne službe, da jih bodo nastavili za načelnike in da bodo na silno visoke službe dospeli. Obljubili so toraj vsakemu tisto, o čemur so znali, da bi najraje imel, sami so pa dobili, česar se še nadjali niso.

Bolgarska diplomatična agencija v Petrogradu je odstavljena, in to ne po bolgarski temveč po ruski želji. Ruski kabinet je to odstavo nasvetoval, ker Rusi na ta način svojemu diplomatičnemu zastopniku v Sofiji želé stališče boljje vtrditi. Druga misel o tem koraku je pa zopet ta, da se je bolje spoznala odvisnost Bolgarije od Ruske.

Laška vlada misli nakupiti novih mitralez, ki so jih v Ameriki iznašli, ktere so menda posebno izvrstne za vojsko. Kakor „Tr. Tagblatt“ poroča, podala se je laška komisija v Washington, kamor je vojni minister nekaj puškinih cevi in patron za njo poslal, da bo de poskušala, če je tudi laški smodnik zadosti silen za take mitraleze.

Laške novine pišejo, da laška vlada nikakor ne namerava polastiti se premoženja zavoda za razširjanje sv. vere (de propaganda fide), temveč ga ona hoče le spremeniti v državno rento, od ktere bi ji potem davek tekkel. Vlada popolnoma pripozná veliko važnost tega zavoda v izobraževalnem oziru. Cerkev bo de pa tudi na dobičku, pravi dotični list, kajti to, kar bo vsako leto davka plačevala, bo lahko na oskrbnih in opravnih stroških prihranila, kateri sedaj tudi niso ravno majhni pri toliko obširnem posestvu, kakor ga ima zavod propaganda. Razvidno je to iz tega, da je vsem verskim združenim iz spremembe nepremakljivega premoženja v državno rento le dobiček nastal. Kolika skrb, kolika ljubezen do cerkve! Žalibog, da moramo zraven pristaviti: Vi hinaveci!

Na Pruskem so obsodili vrednika poznanskega lista „Goniec Wielkopolski“ na dve leti zapora, ker se je predrznil kardinalu grofu Ledochowskemu poslati adresu. Pruski naučni minister Gossler se je izrekel, da je ravno tista adresa zakrivila, da še niso Ledochowskega na svoj nadškofovski sedež nazaj poklicali. Vrednik pa zopet trdi, da svoj živ dan nikdar ni nobene adrese kardinalu pošiljal, temveč je list „Goniec“ kardinalu le častital, kar pa menda ne more prepovedano biti.

Še nekaj iz Nemškega! „Köln. Ztg.“ se bavi z *avstrijskim parlamentom* in obžaluje, da se vlada ni vdeležila glasovanja z desnice za Groholskijev predlog, da naj državni zbor preide memo Wurmbrandovega predloga s pristavkom na dnevni red, da nemški jezik že davno vse tiste pravice vživa, ktere mu levčarji še le zagotoviti hočejo. „Že večkrat smo se hvalevredno izrekli o pravičnih naporih grofa Taaffe-ja gledé ravnopravnosti avstrijskih narodov in smo tudi še danes takih misli, da je za Avstrijo prava državna potreba, da se Slovonom zadovoljno in primerno izpolnijo že dolgo gojene želje. Naša želja je in prav se nam zdi, da se na posamične narodne jezike vlada toliko ozira, kolikor se jim spodobi. Nikdar nismo imeli misli kakemu ponemčevalnemu podvzetju v notranjem avstrijske države klanjati se, in popolnoma resnična in dobra je politika, ktera naj bi avstrijske Slovane

pred panslavizmom in ruskimi spletkami varovala.“ Zopet se lahko reče, da so avstrijski nemški liberalci bolj nemčurski kakor prvi Nemec na svetu, kakor Bismark sam.

Da bi se prepil med visoko porto in ekumeniskim patrijarhom že dognal, predlagala je *Rusija*, da naj se grškim škofom v dekret zapiše opazka, da bo metropolit, nadškof in škof v slučaji, če bi se vdeležili kakega navadnega hudodelstva, sodil državni sodni dvor v Carigradu, drugi duhovni, kleriki in menihi, katerim bi se hudodelstvo dokazalo, imajo pa duhovno obleko sleči in zapadejo navadnim rednim sodnijam.

Lord Derby se je izrekel pri banketu narodnega liberalnega kluba, da Angleška Sudana ne bo več za Egipt pridobila in tudi sedanje zasedenje Egipta ne bo dolgo trajalo. Novica, kakor je kratka, vendar ni verjetna, ako pomislimo, da je Angleška porok za egiptovsko posojilo, ktero so ravnokar pri Rothschildu napravili.

Poslanec Bourke, angleške konservativne stranke, stavlil je ob priliki adresne debate v *angleškem parlamentu* predlog, s katerim vladi ni ravno kadila zažigal in se je vlada zaradi tega tudi vseh le mogočih pripomočkov poslužila, da je predlog padel, kajti glasovati je dala zanj takrat, ko ni bilo več nego samo 97 poslancev v zbornici. Od teh jih je 77 proti njemu glasovalo ter ga tako po vladni želji za sedaj pokopalo. Predlog je preveč narodna kri in mesó, da bi ne prišel zopet ob prvi priložnosti na dnevni red in se glasi: „Najudaneje opozorujemo kraljico na neuspešne poskuse kabineta, kako bi egiptovskemu vprašanju preskrbeli trdno stališče, kakor tudi, kako bi vspešno preosnovali pravosodje, rešili finančno vprašanje in kako bi zopet napravili mir in javno varnost po krajinskih deželah. Sedanja angleška politika ni družega storila, kakor da je oslabila veljavo egiptovske domače vlade, odškodovala je pa ni zaradi tega. Tako postopanje je nevarno za Egipt in bo na nedoločen čas zavleklo povrat angleških vojakov v domovino. Celo postopanje pa na jako nevaren način pomnožuje odgovornost Angleške nasproti Egiptu in nasproti ostalim evropskim državam. Naša misel je, da Egiptu ne bo družega pomagalo, kakor odločno priznanje dolžnosti od strani angleškega kabineta, s katerimi se je zavezal egiptovskemu vprašanju.“

Še ena taka sramotna bitka, kakor jo je zgubil Backer paša 6. t. m. v Sudanu, in angleški prvi minister *Gladstone* bo na svojem mestu nemogoč postal. Konservativci mu že sedaj na vsa usta zabavljajo in na veliko odgovornost kažejo, ktero bo njegova politika Angležem nakopala.

Homatije v Egiptu postajajo čedalje bolj zavozljane. Dva generala otepel je Mahdi Angležem v Sudanu. Prvi je bil Hicks-paša in sedaj drugi, ki je 2000 mož zgubil, ktere je po vseh bližnjih mestih pobral, da bi z njimi Chartum in njegovo posadko rešil, Backer-paša zadet je od ravno tiste osode, kakor Hick-paša, njegov prednik. Tretji general Gordon-paša je pa na poti v Sudan; on je sicer general brez armade, ima pa sedaj družega mogočnega sobojevnika, on ima pri sebi 400.000 gld., s katerimi misli beduinske rodove, ki sedaj z Mahdim ropajo, moré in palijo, podkupiti, da se mu bodo izneverili, med tem bo pa Angleška dostojno število vojakov iz Indije in od doma v Egipt postavila. To vemo, da se bo Gordon denarja lahko znebil, morda mu ga bo še celó premalo, bolj dvomljive vrednosti zdi se nam pa misel, da bi se Beduini za angleške zaveznike (če že ne sobojevnike, vendar za neutralne sosedje) priznali. Tem rodovom ni kmalo še tako lepo solnce sijalo, kakor ravno sedaj, ko silni Mahdi s krvavim nožem v roci od sela do sela prodira, Beduini pa za njim in kjer na sovražne rodove zadenejo, ropajo in plenijo, da je groza. Na vsak način bodo morali Angleži že precejšnje število vojakov v Egipt poslati, da mu bodo kos, kajti število Mahdijevih privržencev je od dne do dne večje, egiptovske armade pa od dne do dne manj. Angleška, tako mogočna država, da se lahko o njej trdi, da ji solnce nikdar ne zaide, ne ve, kako bi v kozji rog ugnala razbitega in fanatičnega človeka, ki si je po angleški malomarnosti skoraj že večjo polovico severne Afrike osvojil. In še bodo morda zastonj vsi vojaki, kolikor jih bo ravno iz indijskega cesarstva dvigniti zamogla in vseh 400.000 goldinarjev, ktere ima Gordon za limance pri sebi, na ktere misli Beduine loviti. Če se le sam ne bo na nje vsedel? (Če se telegram iz Londona potrdi, so ga že Beduini na-nje posadili.)

„Standard“ piše, da je vsled poslednje izgube Backer paše *Sudan* za Egipt odločno izgubljen. Egipčanski vojaki, ki so to veliko in najbolj sramotno zgubo, odkar svet stoji, provzročili, so take mevže, da večih svet ne pozná, če tudi bi jih iskal križem sveta. Še toliko niso bili zmožni, da bi napravili karé, ko se jim je sovražnik približal, če tudi jih je blizo 4000 le 750 sovražnikom nasproti stalo. Ko so vstaši prvokrat vstrelili, vrgli so se Egipčani starim babam enako s tulenjem in jokom na tla, potem pa zbežali, kakor bi bil smodil za njimi. Vse drugače obnašali so se pa Arabci. Bojevali so se častno in pogumno in iz vsega, kar so počeli, odsevalo je nezmerno zaničevanje egipčanske vojske. Ko bi ne bilo tolpe laških in turških vojakov, ki se je Mahdijevemu naskoku nasproti postavila in ga prestregla, bili bi Egipčani do zadnjega moža potolčeni, kar bi se jim bilo v očigled take „hrabrosti“ tudi popolnoma spodobilo, tako je pa vendarle nekaj

